

Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігі

Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті

«Бекітемін»

**Ғылыми кеңес төрағасы,
ректор, ҚР ҰҒА академигі
Ғазалиев А.М.**

« ____ » _____ 2015ж.

**СТУДЕНТКЕ АРНАЛҒАН ПӘН БОЙЫНША ОҚЫТУ
БАҒДАРЛАМАСЫ (SYLLABUS)**

PZhB 3212 «Пайдалану жұмысын басқару» пәні

KPZhD 7 Көлік процесінің жалпы дайындығы модулі

5B090100 –Көлікті пайдалану және жүк қозғалысы мен тасымалдауды
ұйымдастыру мамандығы

Жол-көлік факультеті

А.Н. Данияров атындағы өнеркәсіптік көлік кафедрасы

АЛҒЫ СӨЗ

Студентке арналған пән бойынша оқыту бағдарламасын (syllabus) әзірледі:
«Өнеркәсіптік көлік» кафедрасының аға оқытушысы Исина Ботакоз
Малгаждаровна

«Өнеркәсіптік көлік» кафедрасының отырысында талқыланған
« ____ » _____ 2015ж. № _____ хаттама
Кафедра меңгерушісі _____ « ____ » _____ 2015ж.
(қолы)

Жол-көлік факультетінің оқу-әдістемелік кеңесі мақұлдаған
« ____ » _____ 2015ж. № _____ хаттама
Төраға _____ « ____ » _____ 2015ж.
(қолы)

Оқытушы туралы мәліметтер және байланыс ақпарат

Аты-жөні:

Исина Ботакөз Малгаждарқызы аға оқытушы

«Өнеркәсіптік көлік» кафедрасы ҚарМТУ 1-ші корпусында (Б.Бульвары, 56) орналасқан, 121 ауд., байланыс телефоны 56-59-32 қос. 2051.

Пәннің еңбек сыйымдылығы

Семестр	кредит саны ECTS	Кредиттер саны	Сағаттар					ӨСӨЖ	Сағаттың жалпы саны	Бақылау түрі
			Соның ішінде			СӨЖ	Сағаттар саны			
			Дәрістер	Тәжірибелі к/семинар сабақтар	Зертханалық жұмыстар					
6 тол	5	3	15	15	15	45	90	45	135	Емтихан
4 қыс	5	3	15	15	15	45	90	45	135	Емтихан

1.3 Пәннің сипаттамасы

«Пайдалану жұмысын басқару» пәні негізгі пәндердің Көлік түрлерінің өзара әрекеттесуі, Тасымалдауды ұйымдастыру және қозғалысты басқару, Көліктік-экспедициялық қызмет көрсету негіздері циклына жатады.

1.4 Пәннің мақсаты

«Пайдалану жұмысын басқару» пәні теміржол көлігінің түрлерін үйрену, жұмыс көлемін және оның техникалық жабдықтарының даму мәселелерін шеше білуді ескере отырып, ағымдағы пайдалану жағдайында, сонымен қатар жақын күндердегі және келешектегі теміржол көлігінің техникалық жабдықталуын тиімді қолдану аумағында толық білім алу мақсатын ұстанады.

1.5 Пәннің міндеттері

Осы пәнді оқу нәтижесінде студенттер:

түсінік алуы керек:

- теміржол көлігінің түрлері, олардың жұмыс ұстанымдары туралы жалпы мәлімет беру, теміржол көлігінің негізгі түрлерімен таныстыру, көліктік операцияларды зерттеу негізінде жүк және жолаушы вагон ағымдарын басқарудың оңтайлы жүйесімен қамтамасыз ету және теміржол көлігінің өткізгіштік және тасымалдау қабілеттіліктерін тиімді дамыту мәселелерін шешу жөнінде түсініктер беру;

білуі керек:

- станция жұмысын белгілейтін шартты құжаттарды;
- стансадағы техникалық жабдықтарды;
- теміржол көлігінің пайдалану жұмыстарын басқару ұстанымдарын;

- пойыздардың қозғалысындағы диспетчердің басқару жұмысын;
- теміржол көлігі жұмысының сандық және сапалық көрсеткіштерін;
- пойыздардың қозғалыс керегенін құру ұстанымдарын;
- теміржол стансалары мен тораптарының өндірістік үрдістерін онтайландыру теорияларын;
- пойыздарды құрастыру жоспарын құру барысында атқарылатын істерді онтайландыра отырып теміржол желісінде вагон ағымдарын ұйымдастыру жүйесін.

істей алуы керек:

- оқытылған пәннің теориялық негіздерін өндіріс жағдайында қолдануды;
- стансалар мен тартым жолдарында вагон ағымдарын өндеуге арналған техникалық жабдықтарды таңдауды;
- өндірісшілердің озық әдістемелерін шұғыл жағдайларда да қолдана отырып, теміржол стансалары мен басқа да теміржол бөлімшелерде озық жұмыс технологиясын құруды;
- стансалар мен түйіспе кәсіпорын жолдарында пойыздар мен жүк вагондарына жасалатын негізгі операцияларды орындау уақытын мөлшерлеуді;
- теміржол көлігі бөлімшелерінің қызметтерін талдау негізінде жылжымалы құраманы тиімді пайдалануды ескере отырып, тасымалдау үрдісі бойынша шешім қабылдауды;
- теміржол көлігі мен түйіспе кәсіпорындардың пайдалану жұмыстарының көрсеткіштерін мөлшерлеуді;
- теміржол көлігінің тиімді жұмысын қамтамасыз ететін шаралар бойынша техника-экономикалық есептеулерді орындауды.

практикалық машықтануы керек:

- пойыздардың қозғалыс керегенін және тәуліктік жоспар-керегенін құруда;
- пайдалану жұмыстарын басқару бойынша негізгі терминдер мен анықтамаларды меңгеруде;
- пойыз ағымдары мен вагон ағымдарының қауіпсіздік мәселесін шешуде;
- жүк және жолаушы тасымалдарының технологиясы бойынша тасымалдауды және диспетчерлік басқаруды шамалауда.

Пререквизиттар

Берілген пәнді зерделеу үшін келесі пәндерді (бөлімдер мен тақырыптардың көрсетілуімен) меңгеру қажет:

Пәндер	Бөлімдердің атауы
1 Көлік түрлерінің өзара әрекеттесуі	Көлік жүйесінің анықтамасы және оның негізгі түсініктері. Көлік жұмысының негізгі көрсеткіштері.
2.Тасымалдауды ұйымдастыру және қозғалысты басқару	Көлік желісінде тасымалдау және өткізу қабілеті. Тасымалдау үрдісін басқарудың негізгі түсініктері.
3 Көліктік-экспедициялық қызмет көрсету негіздері	Тасымалдау құжаттары және көліктік экспедициялық құжаттар. Тасымалдау үрдісінің құрылымы және оған қатысушылар.
4. Жүк және коммерциялық жұмыстың ұйымы	Жүктерді тиіп-түсірудегі коммерциялық және жүк жұмыстарының технологиясы. Ашық жылжымалы құрамда жүктерді орналастыру әдісі. Тарифтерді дифференциалау сызбасы.

Постреквизиттер

«Пайдалану жұмысын басқару» пәнін оқу кезінде алынған білім «Станса мен теміржол тораптарының жұмысын басқару технологиясы», «Көліктегі қауіпсіздікті қамтамасыз етудің техникалық құралдары», «Автоматика, телемеханика және байланыс», «Кәсіпорындардың бас жоспары және көлігі», «Өндірісті басқару және ұйымдастырудың қазіргі заманғы жүйелері» пәндерін игеру кезінде қолданылады:

Пәннің тақырыптық жоспары

Бөлімнің (тақырыптың) атауы	Сабақтардың түрлері бойынша еңбек сыйымдылығы, сағ.				
	лекция-лар	практи-калық саб.	зертха-налық сабақ	ОСӨЖ	СӨЖ
1. Кіріспе дәріс. Пәнді оқытудың мақсаты. Тасымалдау үрдісін сипаттайтын негізгі нұсқаулықтар.	2	-	-	6	6
1.1. Тартым жолдарда маневр жасау теориясы (прак.)	-	2	-	-	-
1.2. Пойыздарды қабылдау және жөнелту (лаб.)	-	-	2	-	-
2. Пойыз туралы түсінік және оның тасымалдау құжаттары. Пойыздардың классификациялары	2	-	-	6	6
2.1 Маневр операцияларын мөлшерлеу (прак.)	-	2	-	-	-
2.2 Стансадағы пойыздарды қабылдап, жөнелту, маневр жұмыстары кезінде СОБ құрылғыларының дұрыс жұмыс істеуі (лаб.)	-	-	2	-	-
3. Теміржол торабындағы вагонындарын ұйымдастыру	2	-	-	6	6
3.1 Жүк тиелген вагонындарының кестесін дайындау (прак.)	-	2	-	-	-
3.2 Автоблакировкада пойыздар қозғалысын ұйымдастыру (зерт.)	-	-	2	-	-
4. Теміржол торабындағы телімдерде жергілікті жұмысты ұйымдастыру	2	-	-	6	6

4.1 Бос вагондар баланысын есептеу (прак.)	-	2	-	-	-
4.2 Жартылай автоблакировкада пойыздар қозғалысын ұйымдастыру (зерт.)	-	-	2	-	-
5. Пойыздар жүрісінің графигін дайындау	2	-	-	6	6
5.1 Пойыздар жүрісінің графигінің элементтерін еептеу (прак.)	-	2	-	-	-
5.2 Телефон байланысы арқылы пойыздар жүрісін ұйымдастыру (зерт.)	-	-	2	-	-
6. Теміржол бөлімшелерінің жұмыс көрсеткіштерін анықтау	2	-	-	6	6
6.1 Стансалық және пойыз аралық интервалдар (прак.)	-	2	-	-	-
6.2 Диспетчерлік орталықпен жабдықталған телімдерде пойыздар қозғалысын ұйымдастыру (зерт.)	-	-	2	-	-
7. Телімдік стансадағы пайдалану жұмысын ұйымдастыру	2	-	-	6	6
7.1 Стансаның пайдалану жұмысының көрсеткіштері (прак.)	-	2	-	-	-
7.2 Барлық байланыс құрылғылары істен шыққандағы пойыздар жүрісін ұйымдастыру тәртібі (зерт.)	-	-	2	-	-
8. Темір жол желілерінде өткізу және тасымалдау қабілеттері. Өткізу және тасымалдау қабілеттері туралы түсінік	1	-	-	3	3
8.1. Тартым жолдарда құрамды құрастыруды аяқтау. (прак.)	-	1	-	-	-
8.2. Арнайы өздігінен жүретін, моторовагонды, локомотивтерді жөндеу және техникалық қызмет көрсету. (лаб.)	-	-	1	-	-
Барлығы	15	15	15	45	45

Практикалық (семинарлық) сабақтар тізімі

1. Тартым жолдарда маневр жасау теориясы
2. Маневр операцияларын мөлшерлеу
3. Жүк тиелген вагонағындарының кестесін дайындау
4. Бос вагондар баланысын есептеу
5. Пойыздар жүрісінің графигінің элементтерін еептеу
6. Стансалық және пойыз аралық интервалдар
7. Стансаның пайдалану жұмысының көрсеткіштері
8. Тартым жолдарда құрамды құрастыруды аяқтау

Зертханалық сабақтар тізімі

1. Пойыздарды қабылдау және жөнелту
2. Стансадағы пойыздарды қабылдап, жөнелту, маневр жұмыстары кезінде СОБ құрылғыларының дұрыс жұмыс істемеуі
3. Автоблакировкада пойыздар қозғалысын ұйымдастыру
4. Жартылай автоблакировкада пойыздар қозғалысын ұйымдастыру
5. Телефон байланысы арқылы пойыздар жүрісін ұйымдастыру
6. Диспетчерлік орталықпен жабдықталған телімдерде пойыздар

қозғалысын ұйымдастыру

7. Барлық байланыс құрылғылары істен шыққандағы пойыздар жүрісін ұйымдастыру тәртібі
8. Арнайы өздiгiнен жүретiн, моторовагонды, локомотивтердi жөндеу және техникалық қызмет көрсету

СӨЖ арналған бақылау тапсырмаларының тақырыптары

1. Пән және пәннің тапсырмалары, курсты оқытудың мақсаты.
2. Тасымалдау үрдісін белгілейтін жағдайлар мен ұстанымдар.
3. Пойыз және оның тасымалдау құжаттары туралы түсінік.
4. Пойыздардың түрлері.
5. Басқару жүйесінің сипаттамасы.
6. Әртүрлі көлік түрлерін кешенді түрде қолдану.
7. Стансалардың тағайындалуы.
8. Станса жұмыстарын реттейтін негізгі құжаттар.
9. Станса жұмысын басқару құрылымы.
10. Жүк шептерінде вагондарды өндеу технологиясы.
11. Жүктік кешендердің техникалық жабдықталуы.
12. Айлалық жұмыстардың негізгі ұғымдары.
13. Айлалық локомотив.
14. Айланың түрлері және оларды орындау тәсілдері.
15. Айлалар теориясының негізгі сипаты.
16. Айлалық операцияларды мөлшерлеу.
17. Айлалық жұмыстарды ұйымдастыру.
18. Пойыздардың қозғалыс керегені.
19. Қозғалыс керегенінің түрлері.
20. Қозғалыс керегенінің элементтері.
21. Пойыздардың қозғалыс керегенін құрастыруға арналған есептік мәліметтер.
22. Теміржол желісінің өткізгіштік және тасымалдау қабілеттілігі.
23. Өткізгіштік және тасымалдау қабілеттіліктері туралы ұғым.
24. Жұптаспаған параллельді және параллельді емес қозғалыс керегені кезіндегі өткізгіштік қабілеттілік.
25. Қажетті өткізгіштік және тасымалдау қабілеттіліктері.
26. Өткізгіштік қабілеттілікті арттыруға қойылатын талаптар.
27. Өткізгіштік қабілеттілікті арттыруға арналған қайта құру шаралары.
28. Өткізгіштік қабілеттілікті арттыруға арналған техникалық-ұйымдастыру шаралары.
29. Станса жұмыстарын шұғыл жоспарлау.
30. Келтірме жолдардың жұмыстарын шұғыл басқару.
31. Тәуліктік жоспар-кереген.

Студенттердің білімін бағалау критерийлері

Пән бойынша емтихан бағасы аралық бақылау (60% дейін) және қорытынды аттестаттау (емтихан) (40% дейін) бойынша үлгерімнің ең жоғары көрсеткіштерінің сомасы ретінде анықталады және кестеге сәйкес 100% дейін мәнді құрайды.

Пән бойынша берілген тапсырмаларды орындау мен тапсыру кестесі

Бақылау түрі	Тапсырманың мақсаты мен мазмұны	Ұсынылатын әдебиеттер	Орындау ұзақтығы	Бақылау түрі	Тап-сыру мерзімі	Балл
Модуль №1	Пән материалының меңгерілуін тексеру	[1], [2], [3], [4], лекциялар конспектісі	6 жұма	Ағымдағы	7 апта	10
Модуль №2	Пән материалының меңгерілуін тексеру	[4], [5], [6], [7], [8], [9], лекциялар конспектісі	13 жұма	Ағымдағы	14 апта	10
СОӨЖ бақылау сұрақтары	Пән материалының меңгерілуін тексеру	[8], [9], [10], [11], [12], [13], лекциялар конспектісі	4, 9,13 апта	Аралық	5, 10, 14 апта	10
Тәжірибелік сабақ	Тапсырма	[4], [8]	6, 13 жұма	Аралық	7, 14 апта	10
Зертханалық жұмыс	Қорғау	ИДП, ИСИ, ПТЭ	4, 9, 13 жұма	Аралық	5, 10, 14 апта	10
Жазбаша сұрақ	Пән материалының меңгерілуін тексеру	[1], [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [9], [10], [11], [12], [13], лекциялар конспектісі	2 түйіспе сағаттар	Аралық	4, 9, 13 апта	10
Емтихан	Пән материалының меңгерілуін тексеру	Негізгі және қосымша әдебиеттердің түгел тізімі	4 түйіспе сағаттар	Қорытынды	Сессия кезеңінде	40
Барлығы						100

Саясат және процедуралар

«Пайдалану жұмысын басқару» пәнін оқу кезінде келесі ережелерді ұстануды сұраймын:

1. Сабаққа кешікпей келуді;
2. Сабақты дәлелді себепсіз қалмау, ауырған жағдайда анықтама, ал басқа жағдайларда түсініктеме хат ұсынуды;
3. Сабақтың барлық түрлеріне қатысу студент міндеттерінің қатарына жатады;
4. Оқу процесінің күнтізбелік кестесіне сәйкес барлық түрлерін тапсыру;
5. Қатыспаған практикалық және зертханалық сабақтарды оқытушы

- көрсеткен уақытта өтеу;
6. Міндетті түрде аралық бақылауларды тапсыруды;
  7. Аралық бақылауларды міндетті түрде өтуді;
  8. Оқу үрдісіне белсенді қатысуды;
  9. Кафедраның және университеттің дәрістік қорларына зиян келтірмеуді;
  10. ЖОО – ның жарғыларын және ішкі тәртіптерін қатаң сақтауды;
  11. Курстастармен және оқытушылармен қалтқысыз ашық қарым-қатынаста болу, шыдамды және тілектес болуды;
  12. «Қазақстан Республикасының білім туралы» заңын бұзбауды.

Негізгі әдебиеттер тізімі

1. Балғабеков Т.К. Көлікте пайдалану жұмыстарын басқару – Қарағанды, 2004. – 87 б.
2. Балғабеков Т.К. Тасымалды ұйымдастыру және қозғалысыты басқару. Қарағанды – 2007.135б.
3. Балғабеков Т.К. Пайдалану жұмыстарын басқару. 2009. – 89 б.
4. Балғабеков Т.К., Кенжекеева А.Р. Пайдалану жұмыстарын басқаруда есептеулер мен мысалдар. Қарағанды 2010. – 87б.
5. Управление эксплуатационной работой и качеством перевозок на железнодорожном транспорте / Под ред. П.С. Грунтова. – М.: Транспорт, 1994. – 544с.
6. З.С. Бекжанов. Теміржолтану негіздері: Оқулық. – Алматы: Тамыр, 1995. – 320б.
7. Ф.С. Гоманков. Технология и организация перевозок на железнодорожном транспорте: Учебник. – М.: Транспорт, 1994. – 209с.
8. Ф.С. Гоманков, А.Д. Омаров, З.С. Бекжанов. Технология и организация перевозок на железнодорожном транспорте: Учебник. Второе издание. – Алматы: Бастау, 2002. – 308с.
9. И.Б. Сотников. Эксплуатация железных дорог в примерах и задачах. – М.: Транспорт, 1990. – 232с.

Қосымша әдебиеттер тізімі

1. «Пайдалану жұмыстарын басқару» пәнінен «Сұрыптау стансасының жұмысын ұйымдастыру» тақырыбында курстық жоба мен оқытушымен студенттің өзіндік жұмысын орындауға арналған. Әдістемелік нұсқау I бөлім. Қарағанды 2011ж. 37б.
2. «Пайдалану жұмыстарын басқару» пәнінен «Сұрыптау стансасының жұмысын ұйымдастыру» тақырыбында курстық жоба мен оқытушымен студенттің өзіндік жұмысын орындауға арналған. Әдістемелік нұсқау II бөлім. Қарағанды 2011ж. 37б
3. Нормативы к графику движения поездов на 2002-2003г.г.
4. Исина Б.М., Кенжекеева А.Р. «Пайдалану жұмыстарын басқару» пәнінен практикалық сабақ және студенттің өзіндік жұмысын орындауға арналған әдістемелік нұсқау Қарағанды 2012ж. 32б.
6. Балғабеков Т.К., Исина Б.М., Кенжекеева А.Р. «Пойыздар қозғаысын

басқару» пәні бойынша «Теміржол желісінде тасымалдау және өткізу қабілетін өсіру» тақырыбында курстық жобаға арналған әдістемелік нұсқау Қарағанды 2011ж. 22б.

7. Т.К. Балгабеков. Управление эксплуатационной работой и организация перевозок на транспорте: Учебное пособие. Караганда: КарГТУ, 2003. – 223с.

8. Т.К. Балгабеков. Разработка суточного плана – графика. Методические указания к выполнению курсового проекта. Караганда: КарГТУ, 2003. 39с.

9. Т.К. Балгабеков. Выбор системы мер увеличения пропускной и провозной способности железнодорожных линий. Методические указания к выполнению курсового проекта. Караганда: КарГТУ, 2000. 28с.

10. Т.К. Балгабеков. Методические указания к выполнению практических занятий по учебной дисциплине «Управление эксплуатационной работой и организация перевозок на ПТ». Караганда: КарГТУ, 2001. 31с.

11. Т.К. Балгабеков. Организация внутризаводских перевозок. Методические указания к выполнению курсового проекта. Караганда: КарГТУ, 2002. 35с.

**СТУДЕНТКЕ АРНАЛҒАН ПӘН БОЙЫНША
ОҚЫТУ БАҒДАРЛАМАСЫ
(SYLLABUS)**

PZhB 3219 «Пайдалану жұмысын басқару» пәні

(коды және атауы)

KPZhD 7 Көлік процесінің жалпы дайындығы модулі

(коды және атауы)

31.03.2004 ж. № 50 мемл. бас. лиц..

Баспаға _____ 20__ ж. қол қойылды. Пішіні 90x60/16. Таралымы _____ дана

Көлемі ___ оқу бас. п. № _____ тапсырыс Бағасы келісілген

100027. ҚарМТУ баспасы, Қарағанды, Бейбітшілік бульвары, 56